

UR JANNES
SYNVINKEL

Vintersolen klättrar allt högre upp på himlavaluet och den annalkande våren börjar så sakteliga te sig mindre avlägsen. Allteftersom dagarna blir ljusare och längre nalkas också allt snabbare två för SFK betydelsefulla tilldragelser. Redan i mars samlas vi på Frostavallen för vårt eget årsmöte. Efter gemensam lunch och sedvanliga årsmötesförhandlingar berättar vår föreningskamrat Teemu Väärälä om flygets drygt hundraåriga historia. Med mångårig egen erfarenhet, först som stridspilot i det svenska flygvapnet och därefter som SAS-pilot, kommer Teemu att ge oss både initierade och lärerika inblickar i olika aspekter av flygets utveckling.

Två månader senare arrangerar vår förening ett nordiskt krigsbarnsmöte, tillika Riksförbundets årsmöte och 15-årsjubileum. Som framgick i december-numren av både Medlemsnytt och Sotalapsi/Krigsbarn erbjuder RFK-jubileet 18-20 maj på Frostavallen ett både innehållsrikt och varierande program. Att antalet deltagare blir stort råder inte längre någon tvekan om. Redan i slutet av januari hade inemot 70 personer från Finland och ungefär lika många från Sverige anmält sig! Vi kommer därför att med stor sannolikhet även behöva utnyttja hotellalternativ i Höör. Gränsen för hur många deltagare vi totalt kan härbärgera sättes av kapaciteten hos den största föreläsningssalen och restaurangen och ligger omkring 200 personer.

Året 2007 firar även några lokala krigsbarnsföreningar 15-årsjubileum, bl.a. Stockholms, Mellansveriges och

SFK. Vid grundandet hösten 1992 antog vår förening namnet Skåneföreningen Finska Krigsbarn och anslöt sig samma år till det några månader tidigare bildade Riksförbundet. I oktober var många av oss själva närvarande då höstmötet enhälligt röstade för ett namnbyte till Sydsveriges Finska Krigsbarn. Med det nya namnet kunde vi dels behålla förkortningen SFK, dels också namnmässigt inkludera de många föreningsmedlemmarna i Blekinge, Halland, Småland och på Öland.

På Finlands självständighetsdag den 6 december 2002 firade SFK sitt 10-årsjubileum på Frostavallen. Några månader dessförinnan kände varken Gerd eller jag ens till att någon sådan förening över huvud taget existerade! Icke minst därför åkte vi med stor nyfikenhet och spänd förväntan till detta vårt första medlemsmöte. Hur skulle det kännas, att flera årtionden efter kriget plötsligt få träffa så många andra finska krigsbarn? Utvändigt rådde vintermörker, snö och is. Men invändigt rönt vi omgående en omiskännligt ljus stämning av mänsklig värme, meningsfull kamratskap och en alldeles speciell känsla av ödesgemenskap. Den dagen blev inledningen till ett gradvis ökande engagemang från vår sida för SFK.

Under krigsåren brukade modern i min svenska värdfamilj i Örebro då och då säga, att *"livet är så fullt av vardagar – gör därför så många Du kan till en högtidsdag!"* Ibland nöjde hon sig med att tända några levande ljus på matbordet för att skänka måltiden en liten extra prägel av högtidlighet. Vid andra tillfällen vidtog hon mera omfattande åtgärder för att uppnå samma syfte. Jag tror vi gör klokt i att redan nu börja fundera över hur vi i höst skall kunna högtidlighålla SFK:s eget 15-årsjubileum. Eftersom detta tidsmässigt i stort sett kommer att sammanfalla med Finlands 90:e självständighetsdag, finns all anledning för oss alla att det närmaste halvåret ägna dessa kommande högtidsdagar litet extra förberedande tankearbete. -

Väl mött på årsmötet den 16 mars!

Jean Cronstedt

Maria Lundqvist

deltar i vår bussresa den 18 maj.

Marias intresse för oss krigsbarn är stort och äkta.

Väl mött i
Skåne
Maria!

Foto: Kai Rosnell

Nya medlemmar välkomnas!

Leo Artell, Skurup, har alla som läst senaste MedlemsNytt, kunnat stifta bekantskap med. Han och syskonen Toini och Kalevi föddes i sydvästra Finland. De kom alla till Skåne, men fick ganska vitt skilda placeringar. Leo kom till Tryde, Toini till Rinkaby och Kalevi till Finja. Det blev nära nog omöjligt för barnen att träffas på den tiden.

Saini Dahl, Härslöv, fick flera stifta bekantskap på julfesten i Landskrona. Hon kom från sydöstra Finland till Sverige våren 1942 efter, men tvingades stanna på sjukhus i Stockholm i flera månader, innan hon fick komma till ett barnlöst par i Skåne. Liksom de flesta av oss blev hon hemskickad efter kriget, men p.g.a. ändrad familjesituation där blev det till slut en bättre lösning att återvända till Sverige. Fosterföräldrarna blev senare hennes adoptivföräldrar.

Soini Andersson, Tyringe, kom liksom Leo tillsammans med syskon till Sverige. Medan syskonen kom till Tyringe måste Soini vistas på barnsjukhuset i Göteborg och vårdades i månader på ett barnhem på Amundsön. Till skillnad från Leo blev Soini sammanförd med sina syskon i Tyringe, så den glädjen och tryggheten fick han känna. Men tiden i Göteborg hade i alla fall inneburit att han inte genast kände igen sin bror. Igenkännandet kom såväl oväntat som plötsligt vid ett tillfälle då syskonen var samlade. Soini kan inte

Sydsveriges Finska Krigsbarn

TERVE! nr 31 2007 Red: Tapani Rossi
tapani@rossi.se Tel: 0413-24236
Hemsida: <http://terve.rossi.se>
Frejgatan 3D 243 34 Höör

forts fr fög sida

förklara vad det var som utlöste minnet av brodern, han bara minns att han plötsligt ropade broderns namn och kastade sig om halsen på honom.

Annikki Niiranen, Karlshamn, har sitt ursprung i Värtisilä i norra Karelen. Modern dog tidigt och Annikki fick komma till en mosters familj. Hon och en bror skickades till Sverige och fick fosterföräldrar i Göteborg, men blev ganska snart adopterad. Den svenska familjen flyttade till Partille, där Annikki växte upp. Vid 18 års ålder fick hon tillfälle att återse sin far, bror och flera släktingar i Jouensuu. Och efter detta har hon haft täta kontakter med sin finska släkt. Annikki tillhör de barn som den finska forskare Eila Räsänen intervjuat i Sverige. (Terve-red. är ett annat krigsbarn Eila Räsänen besökt).

Pentti Lundberg, Bjuv, kommer från Aura strax norr om Åbo. Han och två bröder hamnade i Nyköping med en barntransport som gick via Haparanda våren 1944. Efter kriget fick han resa hem sommaren 1949. Pentti gick ett år i finsk skola och återvände därefter till Sverige. Lite tveksamhet till medlemskapet i föreningen har han nog känt, bl.a. för att han haft uppfattningen att det talas så mycket finska – modersmålet som han förlorat. Pentti vet nu efter vårt samtal att de flesta av oss i föreningen inte heller talar finska.

Irja Berggren, Anderslöv, kommer också från Åbotrakten. Tillsammans med två systrar kom Irja till Anderslöv den 11 mars 1942 efter att ha vistats på någon karantän eller sjukhus i Stockholm sedan 20 januari. Systrarna bodde ganska nära varandra, men det var bara Irja och hennes äldre syster, som fick umgås regelbundet. Irjas finska mamma kom på inbjudan på besök till Skåne flera gånger under uppväxtåren. Hon fick träffa sina flickor vid konfirmationer och examensdagar. Den svenska familjen har fortsatt vara Irjas och hennes barns svenska "släktingar". Irjas yrkeserfarenheter kommer föreningen att stifta bekantskap med genom att hon kommer att överta kassörssysslan efter Seppo.

Antti Malminen, Lund, föddes i Viborg 1939. Kriget drev iväg familjen

och innebar också att Antti och en bror fick resa till Sverige våren 1942. Uppväxten i Vetlanda blev i de flesta avseenden positiv med väl utvecklade kontakter mellan de finska och svenska familjerna. Brodern bor fortfarande kvar i Vetlanda, medan Antti via studentexamen, universitetsstudier och lärarutbildning blev lärare, ett arbete som han såväl, yrkesmässigt som fackligt fortfarande är engagerad i. Antti har en i många avseenden mycket positiv syn på Finland och beklagar att allmänhetens kunskap om Finland numera är mycket dålig. Föreningen har en viktig uppgift i att öka kunskapen.

HALLÅ!!!

Sover du dåligt? Det kan bero på dåligt samvete för att du ännu inte betalat medlemsavgiften!

Du fick en avi med förra Terve! Använd den och skicka iväg medlemsavgiften **175 kr** genast. Eller hämta en ny plusgiroavi: Skriv **134419-1**, Sydsveriges Finska Krigsbarn, ditt eget namn o beloppet. Skicka!

Alla som har betalat sover gott.

Hälsningar
Styrelsen

Blev krigsbarnen folkbokförda?

Några av mina krigsbarnsvänner har frågat om vi krigsbarn blev folkbokförda i Sverige. Möjligen kan det ha skett i något enstaka fall, men så långt jag kunnat undersöka kan jag påstå att vi inte folkbokfördes, åtminstone inte genast.

Det fanns lagstiftning som innebar att alla som tog emot utländska medborgare i sitt hushåll var skyldig att anmäla dessa till den lokala polismyndigheten. Men redan 1941 gjordes undantag från denna skyldighet rörande finska barn. Att anmäla inflyttning till hemförsamlingens pastorsexpedition fanns det heller inte krav på, så det är ytterst sällan man i församlingsböckerna ser någon sådan anteckning om finska krigsbarn.

Men det fanns lagstiftning som innebar att den som mottog fosterbarn var skyldig att göra anmälan till kommunens barnavårdsnämnd. Som princip gällde detta både enskilda personer och de som anordnade barnhem. Redan vid planeringen av ett barnhem fick barnavårdsnämnden tillfälle att yttra sig till länsstyrelsen och kunde då antingen tillstyrka eller avstyrka inrättandet av barnhemmet. Med tanke på ändamålet och andra lokala intressen blev det nästan alltid tillstyrkanden. Man hade alltså god kunskap vad som kom att ske. När barnhemmet öppnats fanns alltså skyldighet att till barnavårdsnämnden anmäla alla barn som vistades på hemmet. Om detta verkligen skedde är oklart. Personligen tror jag att det var si-och-så med det. Får jag tid skall jag besöka några kommunala arkiv för att ta reda på mera.

Enskilda, som tog emot fosterbarn, hade också skyldighet att göra anmälan till barnavårdsnämnden, men detta

gällde bara om fosterhemmet fick ersättning i någon form för vården av barnet. Det utgick dock ingen ersättning till fosterhem med finska barn – alltså ingen anmälan.

Nej, någon konsekvent och enhetlig registrering av krigsbarnen skedde inte. Inte ens när vi nådde skolåldern. Alla folkbokförda barn skrevs in i en kommunal liggare över skolpliktiga barn, men krigsbarnen var ju inte folkbokförda. Det var nog oftare så att fosterföräldrarna själva tog initiativ till att fosterbarnen sattes i skolan och finska barn finns oftast tillskrivna nederst i den kommunala liggaren. Detta ser ut att vara en av de första registreringarna som samhället gjorde.

Det var först 1948 som en allmän och slutlig registrering skedde, och det berodde på den nya förmånen barnfamiljer fick – barnbidraget. Alla svenska barn blev automatiskt berättigade till barnbidrag, men automatiken gällde inte krigsbarnen. Utländska barn skulle ha varit bosatta eller folkbokförda i minst ett år före den 1.1 1948. För fosterföräldrar blev det bråttom att få in sina skyddslingar i "rullorna", vilket kan anas i befolkningsstatistikens förändring från 1947 till 1948. Särskild ansökan till barnavårdsnämnderna måste göras, men nämnderna hade ofta en generös inställning till den familj som inte folkbokfört sitt finska barn och kunde bevilja barnbidrag även om kvalifikationsåret inte var uppnått, särskilt då det kunde bevisas att barnet vistats i familjen i flera år.

Det var Hjälpkommittén som skötte vår folkbokföring, som nu finns på Riksarkivet i Stockholm.

Tapani Rossi